

Dokuz Eylül Üniversitesi Araştırma Uygulama Hastanesinde antibiyotik tüketiminin kantitatif ve kalitatif olarak değerlendirilmesi: Bir nokta prevalans çalışması

Muammer Çelik¹, Ülker Uysal², Aliye Çınar², Özlem Akın-Yılmaz², Selda Şahin², Ziya Kuruüzüm¹

¹Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı, İzmir

²Dokuz Eylül Üniversitesi Araştırma Uygulama Hastanesi, Enfeksiyon Kontrol Komitesi, İzmir

E-mail: muammer.celik@deu.edu.tr

Giriş: DEÜ' de nokta prevalans

- 2005'ten bu yana yılda iki kez
- Ocak ve Haziran
- Enfeksiyon kontrol hekimi ve hemşireleri
- Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Anabilim Dalı ve Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı asistan hekimleri

Amaç

- Sonuncusu Haziran 2019'da yapılmış ve pandemi sebebiyle ara verilmişti.
- Haziran 2023'te tekrar nokta prevalans çalışması yapılarak, pandemi sonrası antibiyotik tüketimini kalitatif ve kantitatif olarak değerlendirmek amaçlandı.

Yöntem

- 19-20 Haziran 2023
- Hemodiyaliz merkezi, acil servis ve diğer ayaktan sağlık hizmeti birimleri hariç
- 6 yoğun bakım ünitesi, 12 dahili birim ve 11 cerrahi birimde yatan hastalar için nokta prevalans formu dolduruldu
- Hastaların demografik verilerinin yanında enfeksiyon açısından risk faktörleri, mikrobiyoloji sonuçları ve antimikrobiyal tüketim verileri kaydedildi

NOKTA PREVALANS ÇALIŞMA FORMU (DENİS-2010-02)		DOKUZEYLÜL ÜNİVERSİTESİ HASTAHANESİ	
KAYIT NO:			
Hastanın Adı Soyadı		Servis Kodu	
Dosya No		Form Doldurma Tarihi (gg/aa/yyyy)	
Oda No		Yatak No	
KİŞİSEL BİLGİLER			
Cinsiyet	☐ Erkek (1) ☐ Kadın (2)	Yaş Tarihi (gg/aa/yyyy)	
Doğum Tarihi (gg/aa/yyyy)		TANI (ICD-10 tanı kodlarına göre)	
INTRINSİK RİSK FAKTÖRLERİ			
Malignite	☐ Var ☐ Yok	Ateş	☐ Var ☐ Yok
İmmün Yetmezlik	☐ Var ☐ Yok	Nötropeni	☐ Var ☐ Yok
EKSTRİNSİK RİSK FAKTÖRLERİ			
Üriner Kateter	☐ Var ☐ Yok	Periferik Vasküler Kateter	☐ Var ☐ Yok
Yanıt "VAR" ise Drenaj Türü	☐ AÇIK ☐ KAPALI	Santral Vasküler Kateter	☐ Var ☐ Yok
Paranetral Nutrisyon	☐ Var ☐ Yok	Mekanik Ventilasyon	☐ Var ☐ Yok
RİSK DEĞERLENDİRME			
ASA Skoru	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5	Doğum Ağırlığı (gram)	
CERRAHİ GİRİŞİME İLİŞKİN BİLGİLER			
Cerrahi Girişim	☐ Var ☐ Yok	Yanıt "VAR" ise aşağıdakileri doldurunuz	
Ameliyat Tarihi (gg/aa/yyyy)		Ameliyat İşlem Kodu	Süresi (dak)
Yara Sınıfı	☐ Temiz (1) ☐ Temiz/Kontamine (2) ☐ Kontamine (3) ☐ Kirlili (4)		
Ameliyat Türü	☐ Elektif ☐ Acil	Travma	☐ Evet ☐ Hayır
Endo/Laparoskopi	☐ Evet ☐ Hayır	İmplant-Prottez	☐ Evet ☐ Hayır
NAZOKOMİYAL İNFEKSİYON BİLGİLERİ			
Nazokomiyal Enfeksiyon	☐ Var ☐ Yok	Yanıt "VAR" ise aşağıdakileri doldurunuz	
İNFEKSİYON 1	Başlangıç Tarihi	İNFEKSİYON 2	Başlangıç Tarihi
İnfeksiyon Kodu		İnfeksiyon Kodu	
Mikrobiyolojik Kültür	☐ Pozitif (1) ☐ Negatif (2) ☐ Yapılmadı (3) ☐ Diğer (4)	Mikrobiyolojik Kültür	☐ Pozitif (1) ☐ Negatif (2) ☐ Yapılmadı (3) ☐ Diğer (4)
Örnek Gönderme Tarihi		Örnek Gönderme Tarihi	
Üreyen Mikroorganizmalar (Kod)		Üreyen Mikroorganizmalar (Kod)	
Antibiyotik		Antibiyotik	
İNFEKSİYON 3	Başlangıç Tarihi	İNFEKSİYON 4	Başlangıç Tarihi
İnfeksiyon Kodu		İnfeksiyon Kodu	
Mikrobiyolojik Kültür	☐ Pozitif (1) ☐ Negatif (2) ☐ Yapılmadı (3) ☐ Diğer (4)	Mikrobiyolojik Kültür	☐ Pozitif (1) ☐ Negatif (2) ☐ Yapılmadı (3) ☐ Diğer (4)
Örnek Gönderme Tarihi		Örnek Gönderme Tarihi	
Üreyen Mikroorganizmalar (Kod)		Üreyen Mikroorganizmalar (Kod)	
Antibiyotik		Antibiyotik	
EKÜYÜEN-009/FRM-001 Yayın Tarihi:14.01.2015 Son Güncelleme Tarihi: - Güncelleme No: - Sayfa No: 1/3			

Yöntem

- Antibiyotik tüketimi birimlere göre
  - kantitatif (antibiyotik kullanım oranı ve süresi) ve
  - kalitatif (AWaRe sınıflaması, ampirik tedavi uygunluğu, de-eskalasyon, cerrahi profilaksiye uyum ve tedavi süresi) olarak değerlendirildi.

Bulgular

- 807 hasta
- Antibiyotik kullanım oranı: Yoğun bakımlarda %63,4, cerrahi birimlerde %55,1 ve dahili birimlerde %41,6
- Antibiyotik tüketiminin en yoğun olduğu birimler; Anestezi Yoğun Bakım Ünitesi (YBÜ) (%94,4), Dahiliye YBÜ (%88,9) ve Göğüs-Kalp Damar Cerrahisi YBÜ (%80)

Nokta prevalans çalışmasına dahil edilen hastaların birimlere göre demografik özellikleri, risk faktörleri

	Dahili birimler, n=406 (%50,3)	Cerrahi birimler, n=319 (%39,5)	Yoğum bakım ünitesi, n=82 (%10,2)	Total, n=807 (%100,0)
Yaş (yıl), ortanca (çeyrekler arası)	61 (36-73)	58 (39-70)	57,5 (0-72,3)	60 (36-72)
Erkek	216 (53,2)	176 (55,2)	42 (51,2)	434 (53,8)
Kadın	190 (46,8)	143 (44,8)	40 (48,8)	373 (46,2)
Malignite	110 (27,1)	58 (18,2)	7 (8,5)	175 (21,7)
İmmün yetmezlik	80 (19,7)	9 (2,8)	17 (20,7)	106 (13,1)
Ateş	53 (13,1)	29 (9,1)	5 (6,1)	87 (10,8)
Nötropeni	41 (10,1)	2 (0,6)	0 (0,0)	43 (5,3)
Üriner kateter	81 (20,0)	64 (20,1)	50 (61)	195 (24,2)
Periferik venöz kateter	252 (62,1)	251 (78,7)	53 (64,6)	556 (68,9)
Santral venöz kateter	57 (14,0)	20 (6,3)	46 (56,1)	123 (15,2)
Mekanik ventilasyon	12 (3,0)	6 (1,9)	43 (52,4)	61 (7,6)
Total parenteral nutrisyon	15 (3,7)	11 (3,4)	10 (12,2)	36 (4,5)
Cerrahi operasyon	17 (4,2)	176 (55,1)	24 (29,3)	217 (26,9)

Kan kültüründe izole edilen mikroorganizmalar

Etken mikroorganizma	n (%)	Antimikrobiyal direnç (%)
Koagülaz negatif stafilokok	30 (33,7)	
<i>Klebsiella pneumoniae</i>	12 (13,6)	%66,7 karbapenem direnci %22,2 seftazidim-avibaktam direnci
<i>Candida spp</i>	7 (7,9)	
<i>Enterococcus spp</i>	7 (7,9)	%28,6 vankomisin direnci
<i>Acinetobacter baumannii</i>	5 (5,6)	%100 karbapenem direnci
<i>Klebsiella oxytoca</i>	5 (5,6)	
<i>Escherichia coli</i>	5 (5,6)	%40 3. kuşak sefalosporin direnci
<i>Stenotrophomonas maltophilia</i>	5 (5,6)	
<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	4 (4,5)	%50 karbapenem direnci
<i>Staphylococcus aureus</i>	2 (2,2)	
<i>Proteus mirabilis</i>	2 (2,2)	
<i>Acinetobacter pittii</i>	2 (2,2)	
<i>Staphylococcus spp, Enterobacter spp, Haemophilus</i>	3 (3,4)	
Diğer	3 (3,4)	

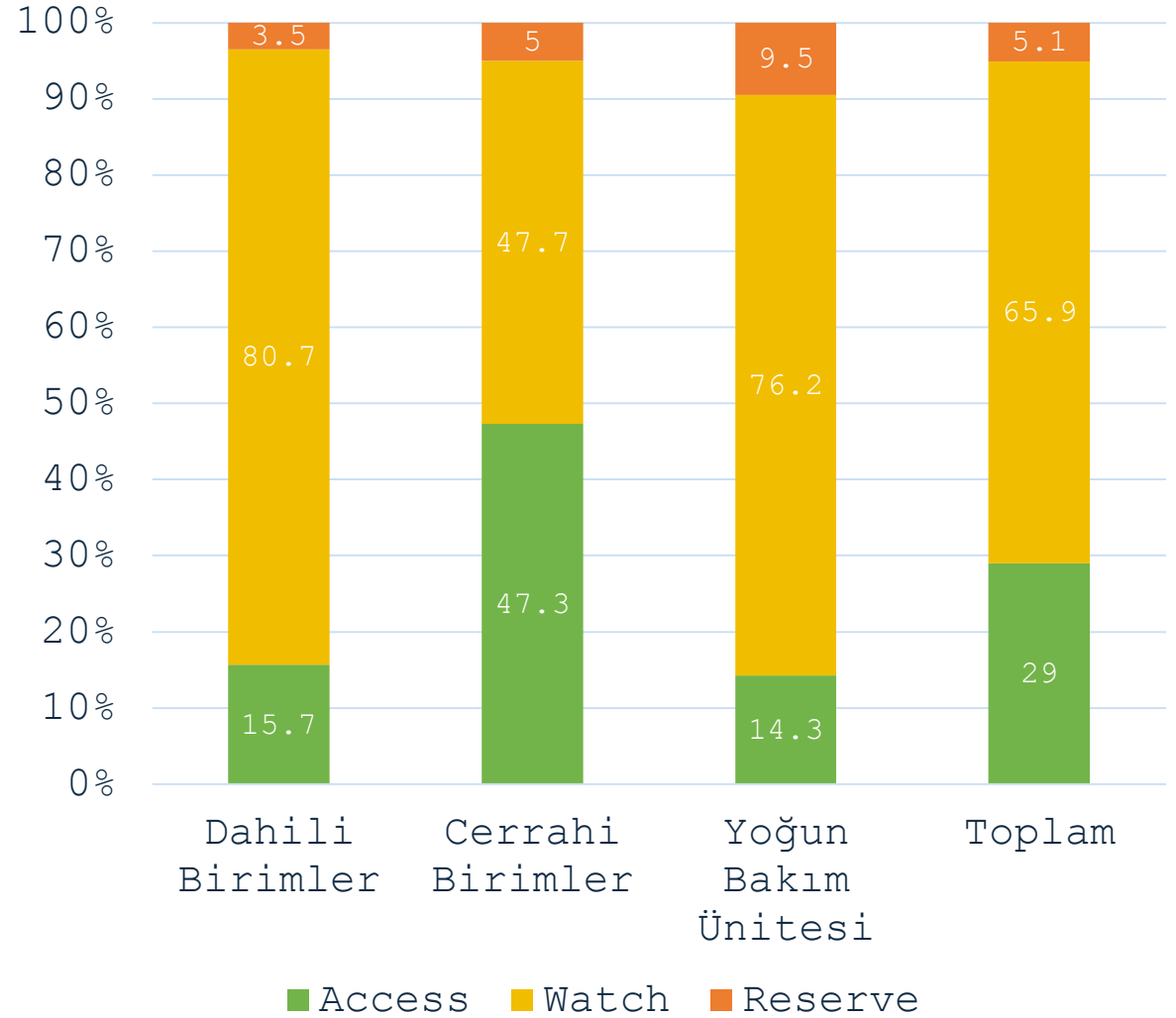
Nokta prevalans çalışmasına dahil edilen hastaların birimlere göre antibiyotik kullanım özellikleri

	Dahili birimler, n=406 (%50,3)	Cerrahi birimler, n=319 (%39,5)	Yoğun bakım ünitesi, n=82 (%10,2)	Total, n=807 (%100,0)
Antibiyotik kullanımı	167 (41,1)	176 (55,2)	52 (63,4)	395 (48,9)
Toplum kökenli enfeksiyon	49 (29,3)	23 (13,6)	15 (28,8)	87 (22,0)
Sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyon	67 (40,1)	41 (23,3)	23 (44,2)	131 (33,2)
Cerrahi profilaksi	0 (0,0)	86 (48,9)	6 (9,5)	92 (23,3)
Medikal profilaksi	16 (9,6)	14 (7,9)	4 (8,7)	34 (8,6)
Tedavi endikasyonu yok/belirsiz	35 (21,0)	12 (6,3)	4 (8,7)	51 (12,9)
Ampirik	97 (80,8)	50 (78,1)	29 (76,3)	176 (79,3)
Hedefe yönelik	23 (19,2)	14 (21,9)	9 (23,7)	46 (20,7)
Oral	26 (15,6)	5 (2,8)	0 (0,0)	30 (7,6)
İntravenöz	141 (84,4)	171 (97,2)	52 (100,0)	362 (92,4)
Monoterapi	99 (59,3)	117 (66,5)	23 (44,2)	239 (60,5)
Kombinasyon	68 (40,7)	59 (33,5)	29 (55,8)	156 (39,5)
Antibiyoterapi süresi (gün), ortanca (çeyrekler arası)	5 (4-10)	4 (2-7)	5 (2-9,8)	5 (3-9)
Geniş spektrumlu ampirik antibiyoterapi	11 (6,6)	4 (2,3)	3 (5,8)	18 (4,5)
Etkene göre de-eskalasyon yok	6 (3,6)	7 (4,0)	4 (7,7)	17 (4,3)
Tedavi süresi uzamış	23 (13,8)	1 (0,6)	7 (13,5)	31 (7,8)
Uygunsuz cerrahi profilaksi	0 (0,0)	51 (29,0)	6 (11,5)	57 (14,4)

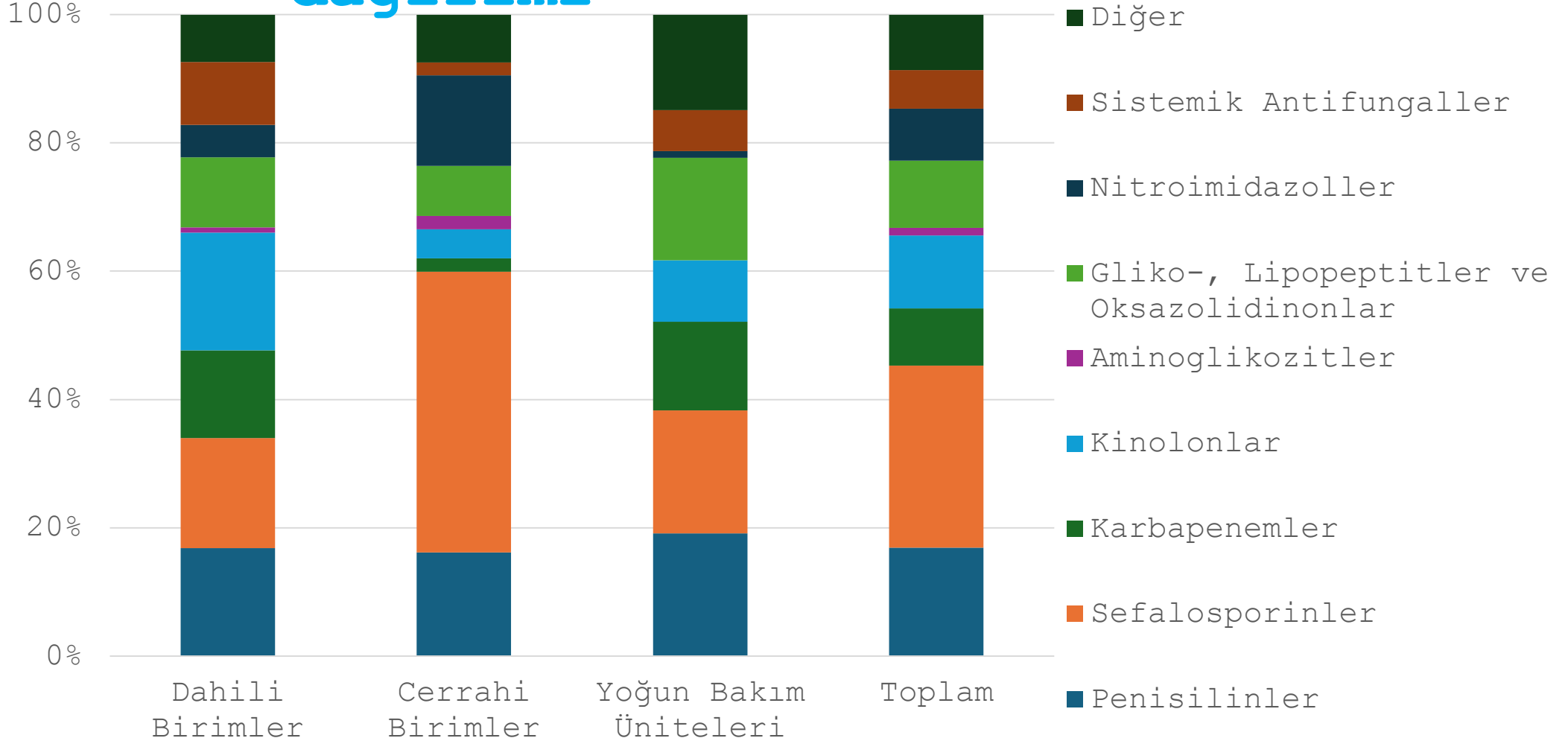

Birimlere göre kullanılan antibiyotiklerin Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) AWaRE (Access, Watch, Reserve) Sınıflandırması

Birimlere göre kullanılan antimikrobiyal gruplarının dağılımı

Tartışma ve Sonuç

- Çalışmamızda hastane genelinde yüksek antibiyotik kullanım oranları tespit edilmiştir.
- Terapötik ve profilaktik kullanımda temel sorunlar:
  - uygun endikasyon olmadan antibiyotik kullanımı,
  - uygunsuz cerrahi profilaksi,
  - geniş spektrumlu ampirik tedavi başlanması ve
  - tedavi süresinin gereğinden uzun olmasıdır.

Tartışma ve Sonuç

- Enfeksiyonların çoğunluğunun sağlık hizmeti ilişkili enfeksiyonlar olması nedeniyle, antimikrobiyal direnç göz önünde bulundurularak Watch grubu antibiyotikler daha fazla tercih edilmiştir.
- Hastanelerde antibiyotik kullanımının optimize edilmesi ve antimikrobiyal direncin önlenmesi için, antimikrobiyal yönetim ve enfeksiyon kontrol komitelerinin etkin rol alması gerekmektedir.